

FAÚ
FINANČNÍ
ANALYTICKÝ
ÚŘAD

VÝROČNÍ
ZPRÁVA
2021

Vážení čtenáři,

se ctí a potěšením Vám předkládáme Výroční zprávu o činnosti Finančního analytického úřadu za období roku 2021. Jedná se o ucelený souhrn informací vztahujících se k činnosti Finančního analytického úřadu v hodnoceném období, k jeho působnosti, prioritám a dalšímu směřování. S ohledem na skutečnost, že jsme finanční zpravodajskou jednotkou České republiky, nemůže být zpráva o činnosti bohužel vždy naprosto konkrétní a detailní. A to zejména v její nejoblíbenější části, kterou je již tradičně představení nejzajímavějších případů. Přesto věřím, že i zvolená anonymizovaná forma poskytne čtenáři dostatečné penzum informací k vytvoření si reálného obrazu o činnosti Finančního analytického úřadu.

Stejně tak jako pro všechny z Vás i pro Finanční analytický úřad byl rok 2021 dalším rokem výrazně ovlivněným covidovou pandemií. Opět se jednalo o poměrně razantní ovlivnění naší činnosti, zejména z pohledu režimového zabezpečení. S odstupem času však lze konstatovat, že jsme se s touto situací vypořádali nadstandardním způsobem, a to i přes další rapidní nárůst počtu oznámených podezřelých transakcí. I v tomto složitém období byly z naší strany odpovědně plněny všechny svěřené úkoly a povinnosti na úseku ekonomické ochrany státu. Na tomto místě bych chtěl proto velice poděkovat všem pracovníkům Finančního analytického úřadu, bez jejichž pracovního nasazení a obětavosti, mnohdy daleko za hranicí plnění běžných pracovních povinností, by splnění svěřených úkolů nebylo možné. Stejně poděkování patří všem tuzemským i zahraničním partnerům.

Bez ohledu na úspěchy předchozích let je však třeba v kontextu aktuální situace jasně konstatovat, že z minulosti žít nelze. Od února letošního roku totiž Finanční analytický úřad čelí a bude čelit jedné z největších výzev souvisejících s probíhající ruskou agresí na Ukrajině, a to provádění mezinárodních sankcí. Nyní se jedná o akcentovanou a geometricky narůstající agendu v gesci Finančního analytického úřadu, který je v této oblasti nejen národním koordinátorem, ale i vlastním výkonným článkem v případech mrazení sankcionovaného majetku. Zároveň detekujeme i případy obcházení uvalených sankcí a veškeré získané zkušenosti promítáme do probíhajících legislativních procesů.

Jsem přesvědčen, že i do budoucna se Finanční analytický úřad s úspěchem zhostí všech úkolů v prioritních oblastech opatření proti praní špinavých peněz, financování terorismu i výkonu mezinárodních sankcí.

Ing. Jiří Hylmar

ředitel Finančního analytického úřadu

01	Finanční analytický úřad
02	Analytická činnost
04	Zneužití virtuálních aktiv
05	Financování terorismu
06	Mezinárodní spolupráce
07	Strategická analýza
11	Skutečné příběhy
18	Mezinárodní aktivity a legislativní činnost
20	Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb.
21	Projekt „Zvyšování efektivity režimu boje proti ML/FT v ČR“
22	Proces plnění doporučení Moneyvalu Rady Evropy
24	Hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu
27	Mezinárodní sankce
30	Dozorová činnost
34	Mediální a jiná komunikace
36	Personální obsazení
39	Hospodaření
43	Činnost FAÚ v číslech
44	Kontakty

Finanční analytický úřad

Jsme Finanční analytický úřad - FAÚ, od roku 2017 působíme jako samostatný správní úřad s celostátní působností. Součástí celosvětové sítě finančních zpravodajských jednotek jsme však již od roku 1996, tehdy ještě jako odbor Ministerstva financí.

Plníme úkoly, které pro nás vyplývají ze zvláštních právních předpisů pro předcházení a boj proti praní špinavých peněz, financování terorismu a z právních předpisů upravujících uplatňování mezinárodních sankcí za účelem udržování a obnovy mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany lidských práv a boje proti terorismu v návaznosti na opatření přijatá Radou bezpečnosti OSN a orgány EU. Aktuálně jsou těmito předpisy zejména zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí.

Klademe si za cíl budovat důvěru společnosti v podstatu naší práce, kterou je snaha zabránit tomu, aby docházelo ke zneužívání finančního, ale i nefinančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a v oblasti mezinárodních sankcí koordinovat a dbát na jejich vnitrostátní provádění. Spolupráce se všemi relevantními orgány veřejné moci, ale i partnerství se soukromým sektorem, jsou pro naši činnost klíčové.

Analytická činnost

Prvořadým úkolem FAÚ je ochrana finančního systému České republiky před jeho systémovým zneužitím k praní peněz a financování terorismu. FAÚ je v této oblasti plně zodpovědný za efektivní a funkční nastavení systému opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a proti financování terorismu (AML/CFT). Současně s touto regulatorní kompetencí je FAÚ i zásadním výkonným článkem systému, jelikož je příjemcem všech detekovaných podezřelých obchodů. Prvotní detekce podezřelých obchodů je zákonodárcem sice svěřena širokému okruhu povinných osob, zejména bankám, ale i celé řadě dalších zákonem vymezených subjektů, nicméně vlastní operativní analýzu a následnou distribuci závěrů analytických šetření příslušným orgánům veřejné moci provádí výhradně FAÚ.

Analytická činnost je tak základní a nejdůležitější činností FAÚ, jejímž cílem je verifikace prvotních podezření detekovaných povinnými osobami za současného obstarání dalších informací nezbytných pro rozhodnutí o dalším postupu. Kromě informací od povinných osob může FAÚ pro potřeby svého šetření dožadovat informace od Policie ČR, orgánů příslušných ke správě daní, zpravodajských služeb a dalších orgánů veřejné moci. Za účinné nástroje je třeba rovněž považovat přístupy do širokého spektra evidencí a registrů, efektivní vytěžování otevřených zdrojů a výměnu informací se zahraničními finančními zpravodajskými jednotkami. Výsledky šetření je třeba efektivním způsobem distribuovat oprávněným recipientům, tedy zejména orgánům činným v trestním řízení, správcům daně, zpravodajským službám, zahraničním finančním zpravodajským jednotkám, dozorčím úřadům a dalším. Pro zajištění efektivity distribuce je nezbytná neustálá komunikace a sdílení strategických informací s těmito partnery.

V roce 2021 přijal FAÚ celkem 5 693 podnětů k provedení šetření ve smyslu podezřelého obchodu. Tento počet opět znamená výrazný nárůst ve srovnání s předcházejícím rokem 2020, kdy bylo doručeno 4 860 podnětů. Jedná se o trvalý trend s tím, že za posledních pět let se počet podnětů prakticky zdvojnásobil. V roce 2021 podal FAÚ 512 trestních oznámení. Z tohoto počtu bylo 308 trestních oznámení podáno za současné blokace finančních prostředků. Rozhodnutím FAÚ byla v roce 2021 zajištěna částka v celkové výši 2,027 miliardy Kč. Zároveň pokračovala spolupráce s Finanční správou a Celní správou. Celkem bylo těmto orgánům v roce 2021 postoupeno 2 665 informací s podezřením na porušení daňových či celních předpisů.

5 693
PODNETŮ
K PROVEDENÍ
ŠETŘENÍ

512
TRESTNÍCH
OZNÁMENÍ

2,027
miliardy Kč
ZAJIŠTĚNO

Zneužití virtuálních aktiv

V roce 2021 evidoval FAÚ celkem 278 případů, v rámci kterých bylo jako technika praní peněz zjištěno zneužití virtuálního aktiva, nebo bylo z obsahu šetření zřejmé, že se zneužitím virtuálního aktiva souvisí. V předchozím roce bylo evidováno 140 případů a v roce 2019 případů 130. I v této oblasti je tedy zřejmý výrazný nárůst. Ve 127 případech bylo podáno trestní oznámení, finanční prostředky byly v rámci podaného trestního oznámení zajištěny v 86 případech. Z celkového počtu podaných trestních oznámení tak segment zneužití virtuálních aktiv představuje čtvrtinový podíl, což zcela jasně deklaruje skutečnost, že se virtuální aktiva stávají často užívaným nástrojem k legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Tyto výnosy pocházely v roce 2021 nejčastěji z kybernetické trestné činnosti, resp. z trestné činnosti prováděné v rámci kybernetického prostředí. Nárůst tohoto druhu trestné činnosti je registrován zejména v druhé polovině roku, kdy podstatným způsobem vzrostly případy kompromitace elektronického bankovníctví po vylákání citlivých bankovních údajů či údajů k platební kartě poškozeného metodami phishingu, vishingu a obdobných technik, doplněné o propracované metody sociálního inženýrství. Škálu zdrojových trestných činů následně doplňovaly podvodně vylákané platby od zahraničních poškozených, podvodné inzeráty e-bazarů a e-shopů, převážně s elektronikou, a dále investiční podvody, často s tématem virtuálních aktiv.

V rámci řešených případů došlo dále v 72 případech k poskytnutí informací Finanční správě ČR, v 6 případech k poskytnutí informací zahraničním finančním zpravodajským jednotkám a v 22 případech k poskytnutí informace Policii ČR formou poznatku z důvodu již vedeného trestního řízení.

Lze tedy konstatovat, že oproti předcházejícím obdobím došlo k výraznému nárůstu případů legalizace výnosů z trestné činnosti prostřednictvím virtuálních aktiv. Tato skutečnost odráží často zmiňovaný trend přesunu celých segmentů trestné činnosti do kyberprostoru, který lze predikovat i pro rok 2022.

Financování terorismu

V roce 2021 FAÚ řešil celou řadu případů, týkajících se podezření z financování terorismu. Typy šetřených případů a jejich počet nevybočuje z trendu posledních let. Převládající část případů souvisela s podezřením na financování islamistického terorismu s blízkovýchodní vazbou. Šetření se týkalo jak tuzemských fyzických a právnických osob, tak osob, pro které byla Česká republika pouze tranzitní. Z pohledu způsobu prováděných plateb, často zahraničních, byly mimo standardních bankovních převodů řešeny i platby prováděné poskytovateli peněžních služeb. Zároveň byly zachyceny platby mající charakter tzv. hawaly. Nově pak byly zachyceny v rámci prováděných šetření platby související s podporou jednotlivců, kteří se na sociálních sítích nátlakově až extremisticky vymezovali proti covidovým opatřením.

Oproti předchozímu období se v objemu řešených případů zvýšil počet oznámení učiněných povinnými osobami. Lze to přičíst zlepšující se detekci tohoto typu případů zejména v bankovním sektoru. V této souvislosti však nelze opomenout ani důležitost mezinárodní spolupráce s partnerskými jednotkami.

Nezastupitelným elementem pro činnost FAÚ v oblasti boje s financováním terorismu zůstává spolupráce s bezpečnostními a zpravodajskými složkami České republiky.

Mezinárodní spolupráce

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2021 byla operativní mezinárodní spolupráce nedílnou součástí analytické činnosti. Nic se nezměnilo na skutečnosti, že případy praní peněz, zejména v těch nejzávažnějších formách, probíhaly velmi často přeshraničně, přičemž k přesunům legalizovaných peněžních prostředků či k jejich finálnímu umístění byly využívány platby či jiné obchody do/ze zahraničí.

Mezinárodní spolupráce i nadále zůstává oblastí, které je věnována mimořádná pozornost jak na poli legislativním, tak i v praktické rovině. Především na evropské úrovni dochází průběžně k výraznému zvyšování efektivity mezinárodní spolupráce, a to zejména pokud jde o kvalitu a rozsah sdílených informací a rychlost informační výměny. Tento fenomén je důsledkem legislativního tlaku v rámci Evropské unie a rovněž výsledkem dlouhodobé snahy mezinárodních uskupení působících v oblasti AML mezinárodní spolupráce (Egmontská skupina finančních zpravodajských jednotek, FATF, Moneyval a další). Vedle stále se zvyšující frekvence vzájemné výměny informací v různých formách (dotazy, spontánní informace aj.) je patrná zejména vzrůstající kvalita výměny informací, participace v rámci mezinárodních společných analytických týmů (tzv. JATs) a uplatňování blokačních institutů na mezinárodní úrovni. Z hlediska obsahu mezinárodní výměny informací byl v roce 2021 zaznamenán nárůst případů souvisejících se zneužitím virtuálních aktiv a financováním terorismu.

V uplynulém roce se FAÚ obrátil na své zahraniční partnerské jednotky se 188 dotazy. Česká jednotka obdržela 390 dotazů ze zahraničí. V rámci spontánních informací FAÚ obdržel 510 informací a 303 spontánních informací do zahraničí předal.

Strategická analýza

Ze strategického úhlu pohledu pokračoval v oblasti predikativních trestných činů v roce 2021 trend započatý již v předcházejícím období, a to nárůst počtu případů investičních podvodů zaměřených primárně na drobné investory, kteří mají zájem prostřednictvím on-line obchodování investovat do virtuálních aktiv či cenných papírů. Jedná se o nárůst v řádech stovek procent. Toto jednání se stává více a více sofistikovaným a tím více nebezpečným, což se odráží i na skutečnosti, že oběťmi této trestné činnosti se již nestávají pouze osoby méně vzdělané či nezkušené v oblasti investování. Počty případů začaly silně zatěžovat bankovní systém stejně jako orgány činné v trestním řízení. Česká republika se tak zařadila po bok dalších evropských zemí, jejichž občané se stali terčem skupin organizovaného zločinu, útočících na jejich majetek, představující často celoživotní úspory, formou tzv. vishingových, phishingových a dalších obdobných útoků. Pachatelé, většinou ze zahraničí, oslovují své potencionální oběti prostřednictvím sociálních sítí, nevyžádaných telefonických hovorů a e-mailů s nabídkou výhodných investic, zejména do virtuálních aktiv. Běžně přitom používají nástroje sociálního inženýrství či přímo manipulace.

Typicky se jedná o subjekty bez příslušné zákonné licence v ČR či EU a působící mimo dohledovou činnost finančních regulátorů (zejména České národní banky). Vstupní poplatky se pohybují v řádech nižších jednotek tisíc Kč. Výsledkem pak je nejen vylákání finančních prostředků do domnělého nákupu cenných papírů či virtuálního aktiva, ale také ovládnutí bankovních účtů jejich obětí s vyvedením dostupných finančních prostředků či dokonce i další zadlužení poškozeného v souvislosti s žádostmi o půjčky/úvěry, podanými přes internetové bankovníctví s přístupovými údaji svých obětí.

Ze šetřených případů bylo možno vysledovat tyto hlavní metody podvodného jednání:

- nabídka investic do virtuálních aktiv/cenných papírů s cílem ovládnout internetové bankovníctví poškozeného, k čemuž je často zneužíván počítačový program AnyDesk, k jehož instalaci je majitel účtu pachatelem v průběhu telefonické komunikace vyzván,
- průnik do internetového bankovníctví poškozeného prostřednictvím e-mailu obsahujícího odkaz na falešné stránky tuzemské banky,
- vylákání informací o platební kartě poškozeného včetně tzv. CVV kódu nezbytného pro provádění internetových plateb.

V některých případech se jedná o kombinaci shora uvedeného. Podvodně získané finanční prostředky jsou ve velké míře investovány do virtuálních aktiv, zejména Bitcoinu, a to prostřednictvím karetních transakcí u společnosti Binance. Frekventovaným kanálem pro vyvádění těchto finančních prostředků je také zneužití služeb společnosti Revolut a dalších fintechových společností.

Dále je registrován pokračující trend zneužití některých investičních fondů podle § 15 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Škody způsobené tímto typem nezákonné aktivity jsou pro poškozené násobně větší než u předchozího typu případů. FAÚ v průběhu roku 2021 detekoval nebo ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení významně participoval na případech těchto rozsáhlých investičních podvodů. Ve všech případech je poškozeným deklarován příslib vysokého zhodnocení investičních vkladů, ke kterému následně nedochází. Investované prostředky jsou navíc ve většině případů použity k uspokojení osobních potřeb majitelů, popř. k úhradě části závazků prvních článků investiční pyramidy. Nejzávažnější byla kauza se způsobenou škodou přesahující částku 1,5 miliardy Kč. V tomto případě se ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení podařilo zajistit majetek ve výši cca 1 miliardy Kč. Detekci i následný průběh šetření tohoto typu trestné činnosti lze považovat za úspěšné a efektivní.

Za úspěšně a efektivně řešený však bohužel nelze považovat nekončící fenomén tranzitních účtů, který je závažným praktickým problémem ohrožujícím stabilitu a reputaci finančních trhů České republiky. Zásadním a nejdůležitějším detekovaným problémem spojeným s tranzitními účty je nemožnost stíhat či jiným způsobem řešit trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti bez zřejmého zdrojového trestného činu. Ideální se nejeví ani výše trestní sazby odkazující tyto kauzy do příslušnosti okresních soudů.

Pro následující období lze na základě dosavadních analýz predikovat nárůst počtu hlášených případů investičních podvodů směřovaných proti retailovým investorům s návaznou legalizací výnosů z trestné činnosti prostřednictvím investic do virtuálních aktiv.

Lze předpokládat, že v seznamu nejčastěji frekventované zdrojové trestné činnosti pro legalizaci výnosů z trestné činnosti budou hrát významnou roli různé formy podvodů, zejména:

- investiční podvody zahrnující nabídku investic do virtuálních aktiv a cizích fiat měn, včetně získání neoprávněného online přístupu do internetového bankovníctví s následným vyvedením finančních prostředků z účtu,
- investiční podvody zahrnující nabídku investic do zahraničních cenných papírů, ať už prostřednictvím zahraničních, nebo i tuzemských (ne)registrovaných finančních zprostředkovatelů,
- investiční podvody zahrnující nabídku investic do komodit a nemovitostí,
- podvody v souvislosti s nabídkou zboží na internetových inzertních portálech a e-shopech,
- tzv. CEO podvody – neoprávněná změna bankovního účtu pro inkaso fakturované částky, jež zahrnuje i neoprávněný přístup k IT prostředkům oběti.

Způsoby, kterými se pachatelé budou snažit zastříť původ nelegálně získaných finančních prostředků, budou s největší pravděpodobností kopírovat trendy z posledních let, tedy:

- investiční zneužívání virtuálních aktiv, elektronických peněženek a služeb elektronických platebních bran,
- zneužití podnikatelských bankovních účtů v České republice coby tranzitních pro přeshraniční bezhotovostní převody prostředků získaných trestnou činností v tuzemsku i zahraničí,
- zneužití bankovních účtů založených na falešnou či odcizenou identitu, a to zejména pokud se týče bankovních účtů otevřených online prostřednictvím tzv. vzdálené identifikace při zakládání bankovního účtu,
- investice výnosů z trestné činnosti páchané v České republice i v zahraničí do tuzemských nemovitostí,
- zneužívání služeb nabízených poskytovateli platebních služeb malého rozsahu,
- přimísení výnosů z trestné činnosti k legálnímu podnikání,
- zneužití hotovostních transakcí.

Skutečné příběhy

Investiční černá díra

Společnost, vystupující jako subjekt finančního trhu uvedený v § 15 odst. 1 zákona o investičních společnostech a investičních fondech, nabízela zájemcům z řad široké veřejnosti možnost investování finančních prostředků do různých produktů s tím, že investoři zaručeně dosáhnou vysokých zhodnocení svých vložených finančních prostředků, což bylo hojně prezentováno v otevřených zdrojích. Při šetření FAÚ však získané údaje a informace o skutečné činnosti společnosti v oblasti proklamovaného investičního podnikání jednoznačně prokázaly, že společnost zacílila své veškeré úsilí na získání co největšího počtu zájemců, a tedy i jejich finančních prostředků, s tím, že takto získané finanční prostředky nikdy nebyly ani jen zčásti společnostmi investovány, nýbrž byly zcela záměrně používány ke krytí osobních potřeb majitele společnosti a dalších spřízněných osob. O této podvodné činnosti neměl a ani nemohl mít nikdo z řad investorů jakoukoliv informaci, neboť majitel společnosti zajistil, aby investoři dostávali své slibované „zisky“, které však byly vygenerovány jen a pouze vklady dalších zájemců o investování do smyšlených a neexistujících produktů. Celková částka, kterou se takto podařilo společnosti od jednotlivých zájemců vylákat, přesáhla objem 1,6 miliardy Kč, z čehož však v rámci podaného trestního oznámení více než 865 mil. Kč zajistil FAÚ.

DPH v klasickém stylu

V letech 2020 – 2021 organizovaná skupina osob, do které byl později zapojen i výše postavený policista, vytvořila řetězec vzájemně provázaných společností, kde docházelo ke krácení daně z přidané hodnoty (DPH) na základě fiktivně vytvořených faktur. Získané finanční prostředky posléze legalizovali prostřednictvím svých bankovních účtů, čímž tak zkrácením DPH způsobili České republice značnou finanční škodu. Po provedeném šetření bylo ze strany FAÚ přistoupeno k podání trestního oznámení se současným rozhodnutím o odložení příkazu k manipulaci s finančními prostředky na bankovních účtech některých subjektů, kde se nacházely finanční prostředky z této trestné činnosti, přičemž na základě zadokumentovaného stavu orgány činné v trestním řízení po čase rozhodly o zahájení trestního stíhání několika osob pro podezření ze spáchání zvláště závažných trestných činů.

Podnikání v exekuci

Na majetek fyzické osoby bylo vydáno několik usnesení o nařízení exekuce z důvodu jejich neuhrazených závazků. Oznámená osoba realizovala své finanční transakce na účtech spřízněné třetí osoby (většinou se jednalo o dětská konta nezletilců), kde byla většina příchozích prostředků inkasována z účtu obratem v hotovosti. Ačkoliv bylo zřejmé, že jsou vedena exekuční řízení a že exekučovaná osoba má tudíž vysloven zákaz dispozice se svým majetkem, se povinnosti zaplatit vyhýbala tím, že svoje příjmy odklonila na účet, ze kterého nebylo možné uspokojit věřitele. V podaném trestním oznámení bylo vysloveno podezření z úmyslného maření výkonu úředního rozhodnutí, z možného krácení daně či nedovoleného podnikání v případě, že osoba nemá aktuálně platné živnostenské oprávnění a prostřednictvím jiného účtu realizuje transakce podnikatelského charakteru.

Obchod s ohroženými druhy živočichů

Na osobním účtu cizince byly identifikovány příjmy ze zahraničí od různých společností a osob z Francie, Velké Británie a SRN. Finanční prostředky byly následně z účtu vybírány prostřednictvím platební karty v zahraničí, převážně v Taškentu. V rámci šetření bylo zjištěno, že zahraničními plátcí jsou subjekty zabývající se exportem exotických zvířat, konkrétně želv. Ve vazbě na již dříve zjištěné negativní informace o činnosti tuzemské společnosti, která se dříve zabývala nelegálním dovozem exotických želv. V minulosti jí byl i udělen od Ministerstva životního prostředí zákaz dovozu exotických živočichů a se kterou cizinec aktuálně spolupracoval, byly informace o těchto obchodech postoupeny celním orgánům a současně informace o účtu cizince vedeném v ČR zahraniční finanční zpravodajské jednotce.

Starostova snaha

V roce 2021 bylo prováděno šetření k nestandardním peněžním transakcím, které byly realizovány na bankovních účtech manželky jednoho starosty středně velké obce. Ten zároveň působil jako jednatel společnosti, která byla vlastněna obcí a která nabízela služby v oblasti správy nemovitostí, úklidu i stavebních prací jak občanům, obci, tak i široké veřejnosti. Na účtu manželky byla detekována platba vysokého rozsahu od této společnosti, která byla bance doložena smlouvou o zápůjčce, jež byla uzavřena mezi starostou a společností. Ze smlouvy vyplývalo, že zápůjčka měla být poskytnuta obci, a ne osobě fyzické, přičemž jako cílový bankovní účet nebyl uveden účet obce, ale účet manželky starosty. Z analýzy zájmových účtů a z doložených listinných materiálů následně vyplynulo, že peněžní prostředky byly využity pro osobní zájmy manželů, nikoli pro potřeby obce. V podaném trestním oznámení FAÚ prezentoval své podezření, že ze strany starosty mohlo dojít ke spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby.

Černé duše

V průběhu roku 2021 podal FAÚ trestní oznámení v několika případech, kdy na účtech obchodních společností docházelo k debetním platbám, které na první pohled vypadaly jako klasické výplaty zaměstnancům. Podrobnějším šetřením však bylo zjištěno, že některé z mnoha plateb, uskutečněné v jednom měsíci, byly dublované a byly debetovány ve prospěch účtu stejného čísla. Následně bylo zjištěno, že se jedná o účet osoby, která disponuje dispozičním oprávněním k účtu společnosti a tímto způsobem nenápadně, vytrvale a v delším časovém období převáděla platby tvářící se jako výplaty pro třetí osoby ve svůj vlastní prospěch. Její cílevědomá činnost byla zhodnocena v podaném trestním oznámení.

Tranzitní evergreeny

Sveřepost je vlastní nejen šakalům, ale i některým „podnikatelům“ původem z Asie či bývalého Sovětského svazu. Tito, někdy i již rezidenti, využívali respektovanou českou bankovní adresu k tranzitním obrátům, jejichž znakem byl vysoký objem netransparentních transakcí záhy po otevření jejich devizových účtů. Přitom obraty na jejich korunových podnikatelských či osobních účtech byly minimální, stejně jako objemy zákonných odvodů. V rámci kontrolní činnosti bank reagovali (pokud vůbec) až po urgencích a byli schopni předložit množství neověřitelné dokumentace, týkající se zprostředkování konzultační činnosti pro exotické, v daňových rájích sídlící subjekty, s vloženými obrázky smyšlených razítek. Analytickým vyhodnocením zasílaných oznámení o podezřelých obchodech FAÚ nezdědka dospěl k závěru, že jmenovaní se po ukončení vztahů s jednou bankou z titulu jejich interních rizik často pokoušeli otevřít, někdy i opakovaně, účty u dalších českých bank jak na stávající, tak nově zakládané právnické osoby, ve kterých vystupovali například už jen jako disponenti. Relevantní informace, které se podařilo získat díky fungující preventivní kontrolní činnosti povinných osob, byly průběžně poskytovány orgánům Finanční a Celní správy ČR i dalším příslušným institucím a dle patřil fungující preventivní kontrolní činnosti povinných osob.

FAÚ také více než rok a půl pracoval na rozsáhlé kauze tzv. tranzitních účtů, která vyústila v zamezení nakládání s prostředky na odhalených účtech, podání trestního oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. a) trestního zákoníku a i k následnému zajištění prostředků ze strany orgánů činných v trestním řízení ČR v celkovém objemu 272 mil. Kč. Tranzit výnosů z trestné činnosti, který v celém schématu dosahoval miliard Kč, přes českou jurisdikci probíhal za využití více než dvaceti průběžně zakládaných českých obchodních společností. Účty byly za účelem znepřehlednění finančních toků a rozvrstvování výnosů ze zahraniční trestné činnosti zakládány pro jednotlivé společnosti vždy současně u více českých peněžních ústavů, přičemž některé peněžní ústavy odmítly těmto společnostem účty založit. Tyto účty pak byly zakládány vždy i ve víceměnových složkách, často byla využívána měnová konverze prostředků mezi účty, účty byly transakčně i personálně velmi složité propojeny. Samotné transakce pak postrádaly jakékoli ekonomické opodstatnění, bez vazby na český trh. Samotné společnosti byly zřizovány jako tzv. „ready-made“ a následně „skupovány“ příslušníky rodiny pocházející z jedné z postsovětských republik, trvale usazené v ČR. Tyto osoby pak do společností dosazovaly tzv. „bílé koně“ - často opět příslušníky postsovětských států, případně i občany České republiky ze sociálně vyloučených skupin (např. osoby bez domova), kdy tyto osoby pak účty společností ani chod společností fakticky neobsluhovaly. Výsledky šetření se následně podařilo propojit i s dalším – již probíhajícím - trestním řízením.

Zneužití identity

Do banky se dostavil muž, který se vydával za osobu A, přičemž předložil nově vydaný OP a požádal o změnu kontaktního telefonního čísla, kterou pracovník banky provedl. Muž poté vybral z účtu 100 tis. Kč v hotovosti. Tentýž muž, vydávající se za osobu A, se téhož dne spolu s komplicem dostavil do další pobočky banky a zde zadal příkaz k úhradě, kterým byla z účtu osoby A odčerpána částka 200 tis. Kč. Navíc zřídil komplicovi dispoziční oprávnění k účtu, resp. k internetovému bankovníctví. Poté byly prostřednictvím internetového bankovníctví zadány příkazy k bezhotovostním převodům z účtu osoby A (bez jejího vědomí), v celkovém objemu přesahujícím 3 mil. Kč na účty dalších osob, ze kterých byly obratem vybrány v hotovosti prostřednictvím ATM. Případ byl trestním oznámením reportován orgánům činným v trestním řízení.

Azyl Athena

FAÚ obdržel oznámení o tom, že banku kontaktoval muž, který odeslal na u ní vedený účet 2 400 Kč jako zálohu na pronájem pokoje v hodinovém hotelu. V rozhodný den však byl zklamán, a nejen on, neboť služba nebyla poskytnuta a příjemce zálohy přestal komunikovat. Při prováděné šetření bylo zjištěno, že takto podvedených osob je v tomto případě 944, přičemž v drtivé většině muži v reakci na inzeráty na specializovaných serverech, nabízejících specifické společenské akce pro dospělé, poukázali podvodníkům celkem 2 440 450 Kč. Při objednávce služby byli podvodníky vybízeni k urychlenému zaslání zálohy s legendou rychle se naplňující kapacity společenské akce. Analýzou transakcí se podařilo mimo oznámeného nalézt dalších devět účtů provázaných nejen identitami majitelů, ale i ověřovacími platbami při zakládání účtů on-line. I na těchto účtech byly zjištěny podvodně vylákané platby, které byly následně nepřekvapivě postupně vybrány z několika bankomatů. Ke zneužití identit cizích osob pro založení účtů došlo prostřednictvím osobních dokladů osob, které zaslaly jejich kopie v reakci na inzerát, nabízející zprostředkování zakázky gigolům. Výsledkem šetření bylo podání trestního oznámení, kde bylo konstatováno, že neznámý pachatel zneužil identitu a účty nejméně sedmi osob k tomu, aby s využitím této odcizené identity založil formou vzdálené identifikace účty u několika tuzemských bank, čísla těchto účtů postupně uváděl v inzerátech, přijímal na ně podvodně vylákané prostředky, a ty následně převedl výběrem z bankomatu na hotovost.

Práva na přenos sportovních zápasů

Na jaře loňského roku byl detekován bankovní účet české obchodní společnosti, na který byly připisovány téměř výlučně platby od zahraniční fintechové firmy. Platby byly následně buď vybírány v hotovosti, nebo rozmělněny menšími platbami na další tuzemské a zahraniční účty společnosti bez zjevného ekonomického opodstatnění. V některých případech byly finanční prostředky před převodem do zahraničí nejprve na krátkou dobu investovány do cenných papírů. Při podrobnější analýze transakcí za období od založení účtu v roce 2012 a v rámci mezinárodní spolupráce se zahraniční partnerskou finanční zpravodajskou jednotkou bylo zjištěno, že zdrojem pro celkový objem plateb v uvedeném období, přesahujícím 5,3 mil. €, byly poplatky hrazené různými fyzickými osobami v zahraničí za online video přenosy sportovních utkání. Dalším šetřením bylo zjištěno, že tuzemská společnost platby inkasovala neoprávněně, jelikož nebyla držitelem práv na přenos uvedených audiovizuálních záznamů, a tedy porušovala autorská práva jejich skutečného vlastníka. Šetření bylo ukončeno podáním trestního oznámení pro podezření z autorsko-právní trestné činnosti a pro podezření z legalizace výnosů z trestné činnosti se současným zajištěním finančních prostředků na účtu společnosti.

Důvěřivá spolupachatelka legalizace

Na bankovní účet ženy ve středním věku byly připisovány platby ze zahraničí v řádech desítek tisíc korun. Tyto platby byly následně převáděny do zahraničí platbami bankovní kartou přes tzv. virtuální peněženku. Šetřením k uvedeným platbám bylo zjištěno, že majitelka účtu byla prostřednictvím sociálních sítí v kontaktu s osobou, která se vydávala za hollywoodského herce Gerarda Butlera, a které, okouzlena jejím vystupováním v písemné komunikaci, poskytla přístupová práva k elektronickému bankovníctví svého bankovního účtu. Kreditní platby na účet pak dle poznámek k platbám byly zasílány za účelem osobních či virtuálních setkání se známými osobnostmi (většinou zahraničními herci), která se následně samozřejmě neuskutečnila. FAÚ v podaném trestním oznámení uzavřel, že tímto způsobem byly vylákány prostředky od osob z celého světa v celkové výši přes 3 mil. Kč, přičemž konkrétní trestněprávní roli majitelky účtu musí posoudit orgány činné v trestním řízení.

Zprostředkovaná investice

FAÚ také šetřil výjimečný případ investice klienta banky do dluhopisů konkrétní společnosti. Samotná investice činila cca 14 mil. Kč. Bývalý pracovník banky investované finanční prostředky posílal na účet třetí osoby, která byla odlišná od společnosti, nabízející poptávané dluhopisy. Využití účtu třetí osoby pracovník banky zdůvodňoval zprostředkováním investice danou osobou. Finanční prostředky z účtu třetí osoby byly vybírány zejména v hotovosti. Samotná vlastní investice ze strany investora probíhala od počátku roku 2017 do konce roku 2021 a investor byl ze strany pracovníka banky podveden o výše uvedenou částku, což FAÚ detailně popsal v podaném trestním oznámení.

Neuznaný stát

Finanční analytický úřad vedl šetření v souvislosti s případem, kdy bylo zjištěno, že na účet české společnosti byla kreditována platba ve výši více než 350 tis. €, která byla následně označena za podvodně vylákanou. V rámci kontroly klienta byly zástupcem společnosti předloženy naprosto nevěrohodné podklady, nesoucí znaky účelově vytvořených falešných dokumentů (např. daňových dokladů), kdy např. na dokumentech bylo uvedeno, že společnost obchoduje se společností sídlící v mezinárodně neuznané africké zemi Somaliland. Následným šetřením byly zjištěny i další podvodně vylákané platby směřované na účty českých společností, ovládaných stejnou osobou. V závěru šetření při podání trestního oznámení došlo k zajištění podvodně vylákaných peněžních prostředků v celkové výši desítek tisíc euro.

Obchodníci s chudobou

V průběhu roku byla detekována rozvětvená organizovaná zločinecká skupina, která od vybraných bankovních institucí odkupovala pohledávky (převážně hypoteční úvěry) různých dlužníků. Postupně si jednotliví členové skupiny mezi sebou vzájemně tyto pohledávky prodávali. Jako spřízněné či spojené osoby následně nekale vstupovali do pravděpodobně zmanipulovaných insolvenčních řízení, exekucí a dražeb tak, aby v systému získali nemovitosti dlužníků za co nejvýhodnějších podmínek a nejnižší ceny. Vydražené nemovitosti pak další spřízněné subjekty spekulativně držely ve svém vlastnictví a postupně dále za vyšší (tržní) ceny prodávaly, aniž by o této ekonomické aktivitě řádně vedly účetní záznamy, či přiznávaly a odváděly správnou výši daně z příjmů. Na základě těchto zjištění bylo podáno trestní oznámení směřované orgánům činným v trestním řízení.

Skryté agenturní zaměstnávání

Předmětem analytické činnosti FAÚ byly mj. podezřelé obchody související s poskytováním personálních kapacit a zaměstnáváním pracovníků mimo rámec právních předpisů v oblasti zaměstnanosti. Pracovníci obvykle fyzicky vykonávají různé méně kvalifikované činnosti, jako jsou pomocné práce ve stavebnictví, kompletační práce, úklidové práce, práce v zemědělství apod., dostávají často výplatu za odvedenou práci v hotovosti. Není přitom za ně odváděno zdravotní a sociální pojištění a ani daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti či daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou podle zvláštní sazby daně. Krácení povinných odvodů a daní za zaměstnance je při naplnění skutkových znaků trestnou činností, jejíž výnosy je třeba „vyprat“ - zlegalizovat. Právě kvůli významným negativním fiskálním dopadům na ekonomické zájmy státu zůstává detekování a prověřování personálních agentur důležitou každoroční součástí výkonu AML opatření.

Spolupráce se zahraničím

V rámci zahraniční spolupráce FAÚ obdržel urgentní žádost od zahraniční partnerské jednotky ohledně osob a společností, které byly v zahraničí šetřeny v souvislosti se zvlášť závažnou trestnou činností, související s organizovanou činností osob a společností podílejících se na daňové trestné činnosti velkého rozsahu (neodvádění a krácení DPH, neoprávněné čerpání nadměrných odpočtů DPH). Organizovaná skupina osob vytvořila karuselový řetězec společností za účelem obchodování s novými i ojetými automobily. Prostřednictvím této organizované skupiny byly automobily dováženy ze zahraničí a přes různé dealery byly prodávány předem vybraným fyzickým i právnickým osobám. Automobily byly prodávány za nižší ceny, tj. sníženy o DPH. DPH nebyla odvedena, naopak byla čerpána formou nadměrných odpočtů. Celkem byla způsobena škoda přesahující 1,5 mil. €, přičemž část výnosů z této trestné činnosti byla převedena na bankovní účty českých právnických osob. Ze strany FAÚ bylo přistoupeno k blokaci detekovaných finančních prostředků (výnosů z trestné činnosti) na těchto bankovních účtech, podání trestního oznámení a vyrozumění zahraniční partnerské jednotky, kdy závěrečnou tečkou bylo zajištění 1 mil. Kč.

Covidová opatření

V průběhu šetření podezřelého obchodu bylo analytiky zjištěno, že na bankovní účty fyzických osob byla vyplacena dotace od Ministerstva průmyslu a obchodu v programu COVID – Nepokryté výdaje. Peněžní prostředky z vyplacených dotací byly následně vybrány v hotovosti. Z opatřených informací bylo ověřeno, že žadatelé o dotaci nesplnili základní podmínky pro její vyplacení (např. bezdlužnost vůči státním institucím) a do žádosti o poskytnutí dotace uvedli úmyslně nepravdivé údaje. Ze zjištěných skutečností vzniklo důvodné podezření, že mohlo dojít ke spáchání trestného činu dotačního podvodu se škodou velkého rozsahu přesahující částku 20 mil. Kč, a v tomto duchu také bylo následně podáno trestní oznámení.

Je to marný, je to marný, je to marný...

Toto filmové postesknutí se většinou vybaví analytikům FAÚ, když stále znovu a znovu řeší případy, ke kterým by bez lidské naivity, spojené často s chamtivostí či touhou po bezpracném zbohatnutí, nemohlo nikdy dojít. Poškozenou stranou jsou bohužel zranitelné skupiny, zejména potom důchodci a osamělé ženy. Přes osvětu a varovné informace, poskytované prostřednictvím medií veřejnosti Policií ČR i FAÚ, je počet každoročně podvedených spoluobčanů stále velmi vysoký. Fantazie internetových podvodníků ve vymýšlení různých legend i jejich kreativita spojená s následným odčerpáním vylákaných finančních prostředků se ukazují jako bezmezná. Je možno mít pochopení pro jednání osamělé ženy, manipulované virtuálním přítelem, často údajným americkým vojákem či lékařem na zahraniční misi. Nicméně rozum zůstává stát nad případy, kdy i vysokoškolsky vzdělaní lidé se nechají podvést legendami typu nečekaného dědictví od do té doby neznámého příbuzného, které má formu zlatého či diamantového dolu v Africe, pomerančových plantáží v Kalifornii, ranče v Jižní Americe, či různých jiných nemovitostí v rozličných destinacích. FAÚ vždy přistupuje k řešení těchto případů se vším důrazem a rychlostí s cílem zamezit další viktimizaci poškozených osob a případně zajistit vylákané finanční prostředky. Celá řada případů má však smutnou dohru, kdy poškození přicházejí o celoživotní úspory a ještě se i zadluží. Stopa internetových podvodníků spolu s vylákanými finančními prostředky pak končí velmi často v afrických zemích, případně po transferu finančních prostředků na nedobytných anonymních adresách peněženek virtuálních aktiv.

FAÚ v roce 2021 také šetřil vícero případů podvodů v rámci bazarového prodeje zboží. Typickým případem pak bylo nabízení bazarového zboží – elektroniky, oblečení apod. s tím, že údajný prodejce inkasoval platbu na bankovní účet, který byl ovládán ze strany třetí osoby. Kreditní finanční prostředky pak byly vybírány prostřednictvím platební karty, převáděny na virtuální měnu nebo odesílány za účelem pořízení zboží u skutečného internetového obchodníka s elektronikou, s následným vyzvednutím zboží v zákaznickém boxu. V jednom konkrétním případě se jednalo o nabídku bazarového zboží v hodnotě cca 500 Kč. Během krátké doby byl předmětný sběrný bankovní účet kreditován v obratu cca 500 tis. Kč, přičemž nabízené bazarové zboží překvapivě nebylo poptávajícím dodáváno. Krátce poté, co banka existenci podvodného bankovního účtu, který byl určen pro přijímání plateb, zjistila, transakce ustaly a údajný majitel si prostřednictvím další odcizené identity založil nový bankovní účet u jiného bankovního ústavu. Bazarové nabídky pokračovaly až do zablokování příslušného účtu a dalších účtů tohoto podvodníka, jehož činnost a řetězení podvodných účtů FAÚ popsal v podaném trestním oznámení.

Mezinárodní aktivity a legislativní činnost

Pozornost a činnost Finančního analytického úřadu v legislativní oblasti byla v roce 2021 zaměřena na novelu zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (AML zákon) a souvisejících právních předpisů, která vstoupila v platnost dne 17. prosince 2020 (vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 527/2020 Sb.) a v účinnost dne 1. ledna 2021. V průběhu celého roku 2021 poskytoval odbor Právní povinným osobám konzultace a zpracovával stanoviska k výkladu příslušných ustanovení AML zákona tak, aby byly odstraněny případné výkladové nejasnosti a sjednocena praxe v oblasti uplatňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ze strany povinných osob. Novela AML zákona byla ze strany pracovníků FAÚ rovněž prezentována na řadě školení a přednášek určených pro jednotlivé typy povinných osob.

Zákon č. 527/2020 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2021, změnil podobu AML zákona významným způsobem, a to zejména ve vztahu k povinným osobám. Došlo k rozšíření okruhu povinných osob, a to např. v části týkající se obchodování s nemovitými věcmi či obchodování s uměleckými díly. Změny, které se dotkly všech povinných osob, byly provedeny v ustanoveních týkajících se identifikace a kontroly klienta, konkrétně došlo k zavedení institutu zesílené identifikace a kontroly klienta a rozšíření možností využívání dálkové identifikace pro širší okruh povinných osob. Vzhledem k tomu, že bylo České republice dlouhodobě vytýkáno, že AML zákon nestanoví při porušení povinností dostatečně vysoké a odrazující sankce, došlo rovněž k významným změnám v části týkající se přestupků, mimo navýšení peněžitých sankcí rovněž k zavedení sankcí nových. V oblasti správního dozoru došlo k výraznému rozšíření dohledových pravomocí Finančního analytického úřadu vůči tzv. právníckým profesím.

Významnou obměnou prošel v roce 2021 institut skutečného majitele. Problematika skutečného majitele, která byla dlouhá léta pokryta AML zákonem, jehož působnost do značné míry přesahovala, byla vyčleněna do samostatného zákona. Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, vstoupil v platnost dne 22. ledna 2021 a účinným se stal dne 1. června 2021. Nejzásadnější změnou, kterou tento zákon přinesl, je veřejné zpřístupnění údajů o skutečných majitelích a sankce za nezapsání skutečného majitele do této evidence. Cílem uvedeného mechanismu je přispět k transparentnosti právnických osob a k naplnění evidence tak, aby plnila funkci plnohodnotného a důvěryhodného informačního zdroje, a to nejen pro povinné osoby a orgány veřejné moci, ale v případě potřeby rovněž pro veřejnost. Zákon o evidenci skutečných majitelů je v gesci Ministerstva spravedlnosti České republiky.

V návaznosti na přijetí zákona o evidenci skutečných majitelů vydal Finanční analytický úřad 31. května 2021 zcela nový metodický pokyn č. 3 – Zjišťování skutečného majitele, který je zaměřen na zjišťování skutečného majitele povinnými osobami v rámci procesu kontroly klienta. Ministerstvo spravedlnosti pak ve spolupráci s FAÚ připravilo metodickou příručku (Příručka evidování skutečných majitelů), která je určena zejména evidujícím osobám.

S ohledem na četné dotazy ze strany povinných osob týkající se kontroly klienta vydal Finanční analytický úřad 26. února 2021 nový metodický pokyn č. 9 – Kontrola klienta, který je určený finančním a úvěrovým institucím. Tento metodický pokyn poskytuje povinným osobám velmi podrobný návod na to, jak v praxi důkladně a efektivně uplatňovat jednotlivé nástroje, které jim AML zákon v rámci kontroly klienta nabízí.

V neposlední řadě je třeba zmínit metodické pokyny, které prošly v roce 2021 značnou obměnou a které se týkají provádění mezinárodních sankcí, které jsou pro Českou republiku závazné. Jedná se o metodický pokyn č. 1 – Provádění mezinárodních sankcí zejména v souvislosti s financováním terorismu ze dne 23. dubna 2021 a metodický pokyn č. 5 – Provádění některých omezujících opatření vůči osobám, subjektům a orgánům, na které se vztahují rozhodnutí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, ze dne 26. února 2021.

Všechny metodické pokyny jsou dostupné na internetových stránkách Finančního analytického úřadu.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Finanční analytický úřad v souladu s ustanovením § 18 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), zveřejňuje následující údaje o své činnosti v oblasti poskytování informací podle tohoto zákona:

FAÚ obdržel v roce 2021 sedmnáct žádostí o poskytnutí informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím. FAÚ vydal v roce 2021 v souladu s ustanovením § 11 odst. 4 písm. e) zákona o svobodném přístupu k informacím pět rozhodnutí o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a dále dvě rozhodnutí o částečném odmítnutí žádosti. Deseti žádostem o poskytnutí informace bylo v plném rozsahu vyhověno. Proti třem rozhodnutím o odmítnutí žádosti bylo podáno odvolání, k dnešnímu dni však žádné z těchto rozhodnutí nedospělo do stádia soudního řízení.

FAÚ v roce 2021 neposkytoval žádné výhradní licence. FAÚ neobdržel žádnou stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace dle ustanovení § 16a zákona o svobodném přístupu k informacím.

Pro úplnost uvádíme, že na základě ustanovení § 11 odst. 4 písm. e) zákona o svobodném přístupu k informacím může FAÚ jako povinný subjekt odmítnout poskytnout informace o své činnosti podle AML zákona nebo podle zákona o provádění mezinárodních sankcí. Uvedeným ustanovením je reflektována specifická povaha činnosti FAÚ, když ten v souladu s ustanovením § 29c AML zákona plní funkci finanční zpravodajské jednotky České republiky.

Projekt „Zvyšování efektivity režimu boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice“

Od poloviny roku 2020 je Česká republika zapojena do projektu „Zvyšování efektivity režimu boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice“, který je v rámci Programu na podporu strukturálních reforem realizován ve spolupráci s Radou Evropy. Účelem tohoto původně dvouletého projektu, který byl prodloužen z důvodu covidové situace, je pomoci České republice s odstraněním vybraných nedostatků v AML/CFT oblasti a také podpořit aktivity a znalosti v oblasti financování šíření zbraní hromadného ničení (dále „financování proliferace“). Financování proliferace je oblast, která aktuálně vyžaduje nastavení koordinace na národní úrovni tak, aby bylo dosaženo zmapování této problematiky a následně byl zajištěn efektivně fungující systém preventivních a represivních opatření napříč ČR v boji proti financování proliferace. Účelem je také shromáždit materiály a know-how pro splnění povinnosti vytvořit národní hodnocení rizik v této oblasti, které ČR čeká. Experti Rady Evropy již zpracovali a poskytli klíčové materiály pro tvorbu tohoto národního hodnocení rizik jako je metodologie a pokyny tzv. guidelines. Vybrané oblasti AML/CFT se týkaly:

- ML/FT rizik v oblasti licencování a vstupu na trh ve vztahu k vybraným povinným osobám,
- pochopení ML/FT rizik ze strany neziskového sektoru a
- právnických profesí a vymezení jejich činností, kde mají statut povinné osoby, detekce ML/FT rizik spojených s touto činností.

Již došlo k vypracování studií ze strany expertů Rady Evropy. Hlavní zjištění a navazující doporučení legislativního i nelegislativního charakteru, která se mnohdy opírají i o zahraniční zkušenosti, by mohla ČR v některých ohledech pomoci účinně zlepšit rámcovou regulaci a zefektivnit systém fungování. Tento materiál bude využitelný také pro přípravu sektorových hodnocení rizik a tvorbu metodických pokynů a dále bude sloužit jako podklad pro plánované semináře a školení kompetentních orgánů a povinných osob.

Proces plnění doporučení Moneyvalu Rady Evropy

V únoru 2019 Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu Rady Evropy (Moneyval) zveřejnil zprávu z 5. kola hodnocení České republiky. Zpráva byla výsledkem hodnocení, které bylo zaměřeno na plnění mezinárodních standardů v oblasti opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu, které vyplývají z Doporučení Finančního akčního výboru (FATF) z roku 2012. Výbor Moneyval ve zprávě identifikoval dílčí nedostatky českého AML/CFT systému.

Hodnocení Výborem Moneyval po přijetí uvedené zprávy neskončilo. Česká republika byla zařazena do intenzivnějšího procesu vyhodnocování plnění Doporučení FATF. Tento proces následuje po prvotním hodnocení a spočívá v trojím následném hodnocení, které na roční bázi průběžně zkoumá, jak se danému státu daří odstraňovat zjištěné nedostatky. FAÚ je pověřen koordinací hodnocení i vedením české delegace ve Výboru Moneyval, a proto zastupuje Českou republiku v průběhu následného hodnocení a koordinuje činnost ostatních resortů při přípravě nezbytných podkladů.

První následné hodnocení proběhlo v roce 2020.

Proces druhého následného hodnocení začal na konci března 2021. Česká republika tehdy požádala o zvýšení hodnocení těch Doporučení FATF, u kterých se jí podařilo odstranit podstatnou část nedostatků. V průběhu roku 2021 pak FAÚ ve spolupráci s dotčenými resorty komunikoval s experty z Výboru Moneyval a hájil pozici České republiky tak, aby bylo výsledné hodnocení co nejpříznivější. Návrh zprávy z druhého následného hodnocení projednal Výbor Moneyval (tedy zástupci jeho členských států a jurisdikcí) v říjnu a listopadu 2021. Konečné znění zprávy bylo publikováno 8. prosince 2021.

Podle Výboru Moneyval se Česká republika při boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu zlepšila především v oblastech neziskových organizací (doporučení FATF č. 8), oznámení podezřelého obchodu (č. 20), varování klienta a mlčenlivosti (č. 21), hloubkové kontroly klienta v nefinančním sektoru (č. 22), dalších opatření v témže sektoru (č. 23) a trestání (č. 35). Takto velkého pokroku Česká republika dosáhla zejména díky tomu, že přijala nová pravidla plynoucí z novely AML zákona (provedené zákonem č. 527/2020 Sb.).

Česká republika bude nadále odstraňovat přetrvávající nedostatky, které jí Výbor Moneyval vytýká. Především jde o oblasti cílených finančních sankcí týkajících se terorismu a jeho financování (doporučení FATF č. 6), cílených finančních sankcí týkajících se šíření zbraní hromadného ničení (č. 7), nových technologií (č. 15), převozů hotovosti (č. 32) a statistiky (č. 33).

V druhém pololetí roku 2022 pak začne třetí následné hodnocení a Česká republika bude moci dosažený pokrok u Výboru Moneyval uplatnit. FAÚ se ve spolupráci s ostatními resorty bude na hodnocení připravovat od počátku roku 2022.

Hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu

Procesy hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu jsou nedílnou součástí rizikově orientovaného přístupu. Na identifikaci a posouzení rizik pak navazuje jejich zmírňování.

Tyto procesy tak přispívají k přiměřené a efektivní alokaci potřebných lidských a finančních zdrojů v celém AML/CFT systému a pomáhají zainteresovaným subjektům rizikům účinně předcházet a soustředit své úsilí na rizikové situace. Národní proces hodnocení rizik - NRA přispívá ke sdílení informací o rizicích ML/TF napříč všemi dotčenými subjekty a budování společného porozumění na celonárodní úrovni.

V červenci 2021 vláda schválila Zprávu o druhém kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu. Na národní úrovni představuje tento proces základ pro formulaci národní AML/CFT strategie. Na Zprávu proto naváže Akční plán za účelem zajištění implementace opatření ke zmírnění rizik vyplývajících ze Zprávy NRA.

Rozsáhlý, dva a půl roku trvající proces národního hodnocení rizik koordinoval Finanční analytický úřad. Do procesu národního hodnocení rizik se zapojily všechny zainteresované subjekty ze státního i soukromého sektoru.

Také toto druhé kolo NRA hodnotilo rizika praní peněz i financování terorismu simultánně. Z hlediska závažnosti, resp. četnosti označuje NRA jako nejvýznamnější hrozby praní peněz:

- praní peněz z různých druhů podvodných jednání,
- praní peněz z daňové trestné činnosti,
- praní zahraničních výnosů a samostatně stojící praní,
- praní peněz z hospodářské trestné činnosti související s klientelismem.

Riziko financování terorismu představuje velmi závažnou hrozbu, nicméně vzhledem k jeho nízké četnosti je celkově hodnoceno jako střední.

Zpráva se zabývá zranitelnostmi jak v soukromém sektoru, tak ve státní sféře. V rámci provádění Akčního plánu se příslušné orgány prioritně zaměří zejména na zmírňování zranitelností v následujících oblastech soukromého sektoru:

- platební služby,
- úschova cenností,
- obchod s nemovitostmi,
- obchody s virtuálními aktivy,
- obchody s hotovostí,
- obchody se zlatem,
- insolvenční řízení.

Ve státní sféře se zmírňování zranitelností zaměří zejména na následující klíčové oblasti:

- posílení efektivity trestního stíhání,
- posílení efektivity odčerpávání nelegálních výnosů,
- posílení efektivity kontroly převozů hotovosti.

Za nejvýznamnější možné důsledky hodnocených rizik praní peněz se považuje významné poškození reputace ČR, pokles důvěry v instituce, pokřivení poptávky a nabídky na trhu, vysoké objemy škod, vysoké počty poškozených, poškození veřejného zájmu, poškození veřejných rozpočtů, snižování kvality veřejné infrastruktury.

V případě rizika financování terorismu je nebezpečí spatřováno zejména v ohrožení bezpečnosti obyvatel a bezpečnosti státu, ohrožení fungování veřejných institucí a negativním vlivu na ekonomickou situaci.

Na národní úrovni je tento proces základem pro tvorbu národní AML strategie. Aplikace rizikově orientovaného přístupu má i na národní úrovni přispět k efektivnější alokaci zdrojů, a to jednak na straně zainteresovaných státních orgánů, jednak na straně spolupracujícího soukromého sektoru.

Konečnou motivací každého hodnocení rizik je jejich efektivní zmírňování, proto také zpráva o daném procesu současně navrhla opatření ke zmírnění posuzovaných rizik. Uvedená zmírňující opatření budou promítnuta a následně prováděna na základě navazujícího Akčního plánu. V souladu s mezinárodními doporučeními musí být Akční plán prevence a boje proti praní peněz a financování terorismu předložen k projednání vládě formou zvláštního materiálu, který bude následovat po zprávě NRA.

Vzhledem k nedávné revizi standardů FATF je třeba hodnotit také rizika financování šíření zbraní hromadného ničení. V rámci Programu na podporu strukturálních reforem Evropské komise je za podpory metodického vedení Rady Evropy zahájen proces národního hodnocení rizik financování proliferace (PF). Proces koordinuje FAÚ a zapojují se do něj všechny ostatní subjekty zainteresované na boji proti rizikům proliferace. Výstupem z procesu bude zpráva. Jejím hlavním cílem bude opět přispět ke společnému porozumění nově i rizikům PF napříč zainteresovanou státní i soukromou sférou.

Mezinárodní sankce

Nejvýraznějším počinem v oblasti koordinace provádění mezinárodních sankcí bylo zveřejnění manuálu „Příručka technické pomoci a nehmotného přenosu technologií“. Práce na příručce, kterou pro vysoké školy, vědecké ústavy, výzkumná pracoviště, ale i pro využití širokou veřejností, připravil FAÚ ve spolupráci s kolegy ze Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva zahraničních věcí, započaly již koncem roku 2020. Vydání Příručky si vyžádaly množství se dotazy akademické obce ohledně možnosti studentů a vědců ze sankcionovaných států studovat a působit na českých vysokých školách a ve výzkumných ústavech. K propagaci této příručky jakož i k otázkám praktické aplikace omezujících opatření ve vědeckotechnické a vzdělávací oblasti uspořádalo Ministerstvo zahraničních věcí ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a za účasti Ministerstva průmyslu a obchodu a Finančního analytického úřadu dne 11. října 2021 seminář, které ho se zúčastnili zástupci přibližně 40 veřejných i soukromých vysokých škola a Akademie věd České republiky.

Meziresortní koordinační skupina pro provádění mezinárodních sankcí se v průběhu roku 2021 sešla v plném složení dvakrát. Kromě vzájemného informování o aktualitách v gesci příslušných úřadů, se diskutovala výše uvedená Příručka a seminář a rovněž některé konkrétní případy související s uplatňováním mezinárodních sankcí. Na vnitrostátní úrovni se zástupci FAÚ pravidelně účastnili jednání s dalšími státními orgány odpovědnými za kontrolu dodržování mezinárodních závazků ČR v oblasti vývozu kontrolovaných položek zboží a technologií v rámci mezinárodních kontrolních režimů.

Jednání na úrovni EU byla z důvodu přetrvávající pandemie viru SARS/COVID-19 konána formou videokonference. Zástupci FAÚ se účastnili zasedání sankční formace pracovní skupiny Rady EU RELEX pod zprvu portugalským a později slovinským předsednictvím. Od května 2021, kdy se uskutečnilo ustavující jednání expertní skupiny Evropské komise pro omezující opatření a extra-teritorialitu, se FAÚ účastní rovněž jednání na této pracovní úrovni. Vzhledem ke dvojí problematice jsou nominovanými členy za ČR zástupci jak FAÚ, tak Ministerstva průmyslu a obchodu.

Do konce roku se skupina ve formaci pro omezující opatření sešla třikrát a věnovala se výměně zkušeností s implementací různých sankčních režimů, revizi technických příloh sankčních nařízení, problematice udělování výjimek, např. v souvislosti s poskytováním humanitární pomoci nebo udělování povolení v souvislosti se sankcionovaným zbožím. Cílem diskusí je dosáhnout jednotného a efektivního provádění sankčních opatření v celé EU.

V roce 2021 nebyl zrušen ani nijak významně uvolněn žádný z již existujících mezinárodních sankčních režimů. Nejviditelnější změnou v této oblasti bylo postupné a významné zpřísnění trvajících autonomních sankcí EU vůči Bělorusku. To se projevilo, mj., ve zvýšeném zájmu tuzemských úvěrových a finančních institucí, ale i ostatních hospodářských subjektů, o výkladová stanoviska FAÚ k sankcím vůči Bělorusku. V rámci nového „horizontálního“ sankčního režimu přijatého v závěru roku 2020 Evropskou unií v souvislosti se závažným porušováním a zneužíváním lidských práv byly v březnu 2021 postupně na sankční seznam EU zařazeny první osoby, subjekty a orgány, vůči kterým se uplatní finanční sankce a zákaz vstupu označených fyzických osob na území EU nebo jejich průjezdu přes území členských států EU.

Návazně na kroky Rady bezpečnosti OSN FAÚ průběžně informoval prostřednictvím svých internetových stránek a zabezpečených kanálů o změnách v sankčních seznamech OSN a o ostatních aktualitách věcně souvisejících s problematikou mezinárodních sankcí.

V průběhu roku 2021 FAÚ vydal celkem 32 písemných výkladových stanovisek k praktickému provádění mezinárodních sankcí a rovněž poskytoval telefonické konzultace zpravidla obchodním společnostem a jiným podnikatelským subjektům.

FAÚ v roce 2021 vedl jediné řízení o žádosti o povolení výjimky z mezinárodních sankcí, a to ze sankcí vůči Bělorusku. V daném případě se jednalo o v souladu s příslušným sankčním předpisem povolené uvolnění příchozích plateb od sankcionované právnické osoby v Bělorusku a splatné na základě kontraktu uzavřeného ještě před zařazením běloruského plátce na sankční seznam EU.

Vedle řady podnětů z různých zdrojů, včetně anonymního, a dále na základě vlastních zjištění FAÚ v průběhu roku 2021 prověřoval možná podezření z porušení mezinárodních sankcí,

především vůči Íránu, Rusku a Bělorusku. Ve dvou případech se podařilo nashromáždit dostatek důkazů k zahájení řízení o přestupku podle sankčního zákona. Na základě provedených řízení byly v těchto dvou případech uloženy právníkům osobám v ČR pokuty v celkové výši 180 tis. Kč. Podstatou provinění bylo zakázané zpřístupnění finančních prostředků sankcionované právnické osobě v Bělorusku. U některých podnětů však šetření ke konci roku 2021 ještě probíhalo a nemohlo tak být zcela ukončeno.

V souvislosti se sankcemi vůči Ukrajině (sankční režim zpronevěry ukrajinských státních finančních prostředků) FAÚ v důsledku vynětí jedné fyzické osoby ze sankčního seznamu EU, k němuž došlo v březnu 2021, uvolnil dosud zadržované (zmrazené) finanční prostředky této osoby.

Ke konci roku 2021 z důvodu mezinárodních sankcí vůči jedné konkrétní fyzické osobě – občanu Ruské federace (v rámci jiného sankčního režimu - vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině), trvalo zajištění té části jejího majetku, která se již od roku 2014 nachází na území ČR.

Dozorová činnost

Dozorová činnost FAÚ je vykonávána kontrolním oddělením právního odboru ve smyslu § 35 AML zákona. Nosnými pilíři dozorové činnosti je kontrola povinných osob a vedení řízení o přestupku, nicméně její významnou součástí je rovněž vyhodnocování systémů vnitřních zásad povinných osob, které je FAÚ musí zasílat, a to v souladu s § 21 AML zákona. V rámci dozorové činnosti jsou uplatňována zejména ustanovení AML zákona, kontrolního řádu, zákona o přestupcích a řízení o nich, správního řádu, sankčního zákona a zvláštních zákonů upravujících činnosti některých povinných osob (zákon o bankách, zákon o platebních službách, směnárenský zákon apod.).

Základním podkladem pro provádění kontroly povinných osob byl, stejně jako v předchozích letech, plán kontrol. Při jeho přípravě na rok 2021 se vycházelo z Pokynu ředitele FAÚ ze dne 31. ledna 2020, kterým se upravuje zjišťování informací pracovníků kontrolního oddělení v rámci provádění kontrol a vedení správních řízení a dále z rizikově orientovaného přístupu, který bere v úvahu rizika odvětví a produktů, rizika distribučních kanálů, rizika specifická pro konkrétní povinné osoby a rizika spojená s bezpečnostní situací. Několik subjektů bylo do plánu kontrol na rok 2021 zahrnuto také na základě konkrétních poznatků z oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu ve formě podnětů ke kontrole (od analytického odboru FAÚ, Policie ČR či jiných správních úřadů).

Plán kontrol na rok 2021 zahrnoval finanční instituce (družstevní záložna, platební instituce, poskytovatel platebních služeb malého rozsahu, vydavatel elektronických peněz malého rozsahu, směnárna, investiční společnost a nebankovní poskytovatel spotřebitelských úvěrů), i povinné osoby poskytující služby nefinančního charakteru (osoba oprávněná k obchodování s nemovitostmi, poskytovatel služeb spojených s virtuálními aktivy, osoba oprávněná k obchodování s kulturními památkami a provozovatel hazardních her). Naplánováno bylo provedení celkem 20 kontrol a 15 kontrolních nákupů u povinných osob.

V rámci sestavování plánu bylo připravováno i provedení systémových kontrol, a to poskytovatelů služeb spojených s virtuálním aktivem, nicméně vzhledem k tomu, že kontrolní oddělení obdrželo v průběhu roku 2021 větší množství podnětů na provedení kontrol u různých jiných typů povinných osob, byl počet takto plánovaných kontrol snížen. Mimořádně tak byla do plánu kontrol zařazena např. kontrola účetní společnosti, banky a v návaznosti na doručené podněty bylo provedeno více kontrol u obchodníků s nemovitostmi a u provozovatelů hazardních her.

V souvislosti s doručením většího množství mimořádných podnětů byl tedy plán kontrol upraven tak, aby se kontrolní pracovníci mohli zaměřit na oznámené subjekty, a to jak z vnějších, tak i vnitřních podání, s cílem co nejrychleji reagovat na informace o možném porušování povinností definovaných AML zákonem. Za klíčový v této souvislosti považujeme fakt, že po provedení aktualizace plánu kontrol zůstal počet skutečně provedených kontrol téměř nezměněn (zahájeno bylo 19 kontrol). I přes nepříznivou situaci, která obecně v České republice v roce 2021 panovala v souvislosti s pandemií COVID-19, lze tedy konstatovat, že se kontrolnímu oddělení podařilo zachovat nastavený standard kontrol co do jejich kvality i kvantity, když oproti roku 2020 bylo provedeno o 5 kontrol více.

Při kontrolách směnárny byla, totožně jako v minulých letech, uplatňována forma kontrolního nákupu, které byly v uplynulém roce provedeny v Moravskoslezském a Olomouckém kraji. Při plánování kontrolních nákupů byly do vzorku směnárny zvoleny jak subjekty, které již kontrolní pracovníci v minulosti kontrolovali, tak povinné osoby, které byly kontrolovány poprvé. Cílem kontrolních nákupů je, aby kontrolující v roli zákazníků přímo při jednotlivých směnách ověřili plnění povinností stanovených AML zákonem. Z 15 provedených kontrolních nákupů bylo porušení v identifikaci klienta zjištěno u 2 z nich, přičemž v jednom případě se jednalo o subjekt, u kterého dosud kontrola plnění povinností dle AML zákona prováděna nebyla, a v jednom případě o subjekt, který byl v minulosti již pro zjištěné nedostatky, a to nejen v identifikaci klientů, několikrát potrestán.

Z důvodu zabránění nadměrnému zatěžování povinných osob spolupracoval FAÚ při sestavování plánu kontrol i s ostatními dozorovými orgány. Velmi důležitá je spolupráce s Českou národní bankou, která zahrnuje kromě předávání informací k plánovaným i mimořádným kontrolám rovněž pravidelná setkávání pracovníků obou institucí.

Počet přestupkových řízení, která jsou vedena při zjištění porušení povinností stanovených AML zákonem, se za poslední tři roky pohybuje stále na téměř stejné úrovni. Přestože jejich počet v porovnání s rokem 2020 o dvě řízení klesl, jedná se o snížení zanedbatelné. Typy povinných osob, se kterými bylo přestupkové řízení vedeno, byly ze dvou třetin (11) finanční instituce, přičemž nejčastěji se jednalo o směnárny, které byly potrestány za přešůpek neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta (konkrétně za neprovedení identifikace klienta při uskutečněných kontrolních nákupech). Mezi potrestanými finančními institucemi byli také poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu (rovněž pro přešůpek neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta) a spořitelní družstvo (pro přešůpek nesplnění povinností k prevenci). Zbývající přestupková řízení (5) byla vedena s nefinančními povinnými osobami, konkrétně s poskytovateli služeb spojených s virtuálním aktivem a s osobami poskytujícími realitní služby; v těchto řízeních byl opět nejčastěji projednáváným přešůpkem přešůpek neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta. Jedno přestupkové řízení bylo v roce 2021 vedeno i pro porušení povinnosti součinnosti dle § 15 kontrolního řádu.

Z porovnání výše pokut uložených povinným osobám v roce 2021 s výší pokut uložených v roce 2020 je zřejmé, že v roce 2021 byly pokuty uloženy v přibližně o polovinu vyšší hodnotě. Tato skutečnost je zapříčiněna snahou kontrolního oddělení ukládat pokuty skutečně v odrazující výši. FAÚ v tomto smyslu postupuje v souladu se záměrem zákonodárce, neboť novelou AML zákona byly od 1. ledna 2021 výrazně navýšeny horní hranice sazeb pokut, které mohou správní úřady za spáchání přešůpků uvedených v části šesté AML zákona uložit. Výše uhrazených pokut v roce 2021 převyšuje celkovou částku pokut uložených.

Tato situace je způsobena tím, že některé povinné osoby využívají možnosti uhradit pokuty ve formě více splátek rozložených do několika kalendářních let. Pro úplnost dodáváme, že jedna povinná osoba v roce 2021 uloženou pokutu ve stanovené lhůtě neuhradila a její vymáhání bylo předáno Celnímu úřadu.

Součástí dozorové činnosti FAÚ je rovněž prověřování souladu systémů vnitřních zásad povinných osob s požadavky, které na ně klade AML zákon. Počet zaslaných systémů vnitřních zásad na FAÚ se v roce 2021 oproti roku 2020 zdvojnásobil. Tuto skutečnost přičítáme tomu, že od 1. ledna 2021 vstoupila v účinnost novela AML zákona, která přinesla zásadní změny v klíčových ustanoveních, které bylo třeba promítnout do vnitřních norem povinných osob. Pro kompletnost je třeba připomenout, že systémy vnitřních zásad nemusí FAÚ zasílat všechny povinné osoby; některé mají tuto povinnost vůči České národní bance a některé tyto interní dokumenty nemusí dozorovým orgánům zasílat vůbec.

V průběhu roku 2021 kontrolní oddělení nově zahájilo významnější mezinárodní spolupráci s partnery z jiných států, když participovalo na celkem 13 setkáních zahraničních dozorových orgánů, tzv. kolegiích, pořádaných v rámci činnosti EBA. Pokud jde o spolupráci s dalšími vnitrostátními úřady, předalo kontrolní oddělení také jeden podnět místně příslušnému živnostenskému odboru pro podezření z porušování povinností dle živnostenského zákona a jeden podnět České národní bance s návrhem na odebrání licence povinné osobě.

V roce 2021 pokračovalo personální posilování kontrolního oddělení s cílem dosáhnout kompletního počtu jeho pracovníků. V průběhu února 2021 došlo k odchodu jednoho zaměstnance ze služebního poměru ve zkušební době, následně v březnu 2021 a dále v září 2021 byl tým rozšířen, a to vždy o jednoho zaměstnance. K 31. prosinci 2021 tak kontrolní oddělení pracovalo v plném personálním složení, tj. jeden vedoucí a šest kontrolních pracovníků.

Mediaální a jiná komunikace

Během uplynulého roku FAÚ neustále informoval o aktuálním dění v oblasti AML/CFT, a to laickou i odboru veřejnost prostřednictvím hlavního sdělovacího kanálu, webových stránek www.financnianalytickurad.cz.

FAÚ vždy bezprostředně informoval o zařazení, nebo vyjmutí subjektů ve vztahu k sankčnímu seznamu OSN. FAÚ zprostředkovával aktualizované pokyny Evropské komise zaměřené na protiteroristické sankce EU. Pokyny obsahovaly praktické rady jak v souladu s omezujícími opatřeními EU (mezinárodními sankcemi) poskytovat humanitární pomoc, zejména lékařskou péči, v boji proti pandemii viru SARS/COVID-19. Cílem vydaných pokynů bylo usnadnit poskytovatelům humanitární pomoci její distribuci v oblastech podléhajících mezinárodním sankcím EU.

FAÚ na svých webových stránkách publikoval metodickou pomůcku určenou především vysokým školám, výzkumným ústavům a obdobným vědeckým pracovištím. Pomůcka nazvaná Příručka technické pomoci a nehmotného přenosu technologií se věnuje jednomu typu omezujícího opatření v rámci mezinárodních sankcí a související problematice kontroly nehmotných technologií.

Veřejnosti byl také poskytnut nový Metodický pokyn Zjišťování skutečného majitele povinnými osobami, jenž byl připraven ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti. Nový metodický pokyn reaguje na zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, jakož i na § 15a AML zákona, přičemž v obou případech byla účinnost k 1. červnu 2021. Zejména pro evidující osoby byl zveřejněna Příručka evidování skutečných majitelů.

V rámci stálé spolupráce s Národní centrálou proti organizovanému zločinu byla publikována tisková zpráva k zadržení osob v souvislosti s výrobou padělků euro bankovek. Jako druhý případ byla popsána spolupráce FAÚ a NCOZ ve věci podvodu prostřednictvím tzv. neveřejného alternativního fondu, kdy bylo od více než 4 000 osob vylákáno 1,5 miliardy Kč. Zajištěn byl majetek v hodnotě téměř jedné miliardy.

FAÚ prostřednictvím webových stránek s předstihem informoval o změnách v plnění oznamovací povinnosti při převozech peněžní hotovosti přes hranice EU účinných od 3. června 2021. Bylo uveřejněno nové znění vyhlášky ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu – ve znění účinném od 1. července 2021.

FAÚ zveřejnil druhou zprávu o následném hodnocení České republiky Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu Rady Evropy (známý jako MONEYVAL) o následném procesu hodnocení České republiky.

FAÚ dlouhodobě vnímá jako nedílnou součást své činnosti a svoji téměř, přestože ne zákonnou, povinnost poskytovat všem okruhům povinných osob širokou podporu a pomoc při praktické aplikaci pravidel, vyplývajících z relevantních právních předpisů, do praxe. Do této oblasti našich aktivit spadá poskytování odpovědí na jednotlivé dotazy od konkrétních povinných osob, vydávání zobecněných stanovisek a metodik, publikace odborných článků a rozsáhlá přednášková a školicí činnost. Tuto oblast vnímáme jako ještě významnější a věnujeme se jí se zvýšeným úsilím vždy v období souvisejícím se změnou právní základny. Prioritní je pro nás vždy novou úpravu vysvětlit, objasnit a s povinnými osobami prodiskutovat dříve než dojde k případnému vynucování jejího dodržování v praxi. V roce 2021 došlo jak ke změnám AML zákona, tak i související legislativy (nový zákon o evidenci skutečných majitelů, novela AML vyhlášky) a mnoho našich osvětových činností tedy souviselo s těmito změnami.

V roce 2021 se pracovníci FAÚ lektorsky podíleli na více než 40 přednáškách a seminářích. Tyto aktivity zahrnovaly všechny typy povinných osob, nicméně ještě více než v minulosti jsme se zaměřili na nefinanční sektor, zejména na auditory, daňové poradce a realitní zprostředkovatele.

V roce 2021 FAÚ na svých webových stránkách zaznamenal 764 aktivních odběratelů newsletteru. Webovou prezentaci navštívilo 37 446 zájemců, návštěvnost tedy měla 7% nárůst oproti roku 2020.

Profil @FAU_CZ na sociální síti Twitter byl deaktivován.

Personální obsazení

FAÚ je samostatným správním úřadem s celostátní působností a jeho systemizace se řídí zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě a doprovodnými právními předpisy. Je schvalována na základě předloženého návrhu FAÚ a souhlasu nadřízeného služebního úřadu, kterým je Ministerstvo financí.

Platná systemizace roku 2021 je následující a je totožná se systemizací předchozích let. V čele FAÚ stojí dle § 29d odst. 1 AML zákona vedoucí služebního úřadu v pozici ředitele.

Odbor Analytický je tvořen 30 tabulkovými místy, v čele odboru je ředitel, vnitřně je odbor členěn na dvě oddělení, oddělení Analýza I a oddělení Analýza II. Oddělení Analýza I je tvořeno 14 systemizovanými místy, oddělení Analýza II je tvořeno 15 systemizovanými místy, oddělení vždy vede vedoucí. Odbor Právní je tvořen 15 tabulkovými místy, v čele odboru je ředitel, odbor je dále členěn na dvě oddělení, oddělení Mezinárodní a právní a oddělení Kontrolní. Každé z těchto dvou oddělení je tvořeno 7 systemizovanými místy, včetně vedoucího oddělení. Samostatné oddělení Kancelář ředitele je tvořeno 14 tabulkovými místy, z toho pět je v režimu pracovních míst podle zákoníku práce. V čele oddělení je vedoucí samostatného oddělení.

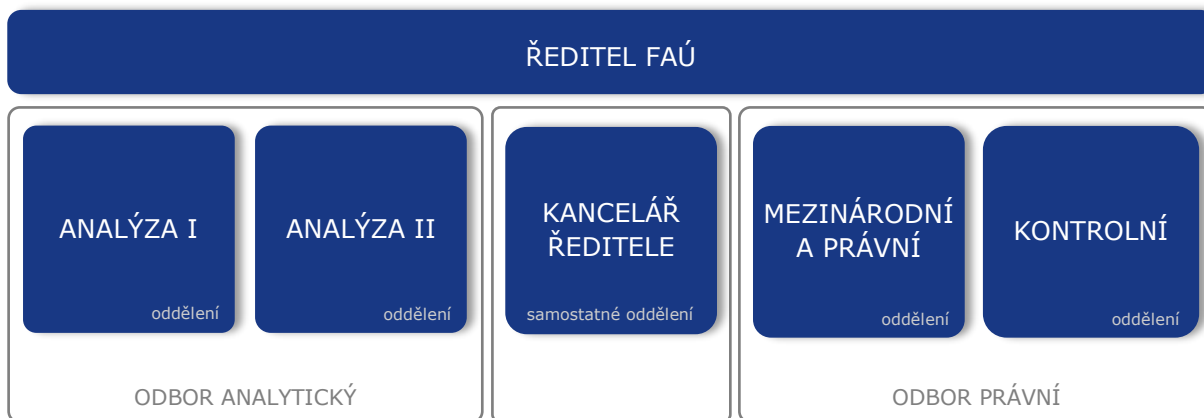
Systém řízení FAÚ je tedy třístupňový, neboli vedoucí oddělení, ředitel odboru nebo vedoucí samostatného oddělení a ředitel FAÚ - vedoucí služebního úřadu. Tento způsob řízení se plně osvědčil a odpovídá aktuálním potřebám tzv. krátkého řízení, za současné aplikace jednoduchého procesu schvalování v rámci vykonávaných agend. Každé služební, ale také pracovní místo, má své opodstatnění a společně vytváří synergický efekt v podobě vysoce odborných kvalifikovaných výstupů. Je na místě uvést, že nejsou vytvářena nadbytečná administrativní místa a na některých funkčních místech jsou vykonávány dvě i více rozdílných agend a současně nejsou některá funkční místa plně zastupitelná.

Tento stav byl zřejmý již při vzniku FAÚ, avšak nejvíce se projevil v pandemických obdobích roku 2020 a 2021. Jakékoliv zásahy do této optimalizované struktury řízení, zvláště v situaci snižování počtu funkčních míst, by bylo možné označit za přímé ohrožení výkonu činnosti FAÚ a jeho zákonných pravomocí.

Celkový počet systemizovaných míst je stanoven na 60 funkčních míst. Jedná se o 55 funkčních míst státních zaměstnanců a 5 funkčních míst pracovních.

Základním oborem služby podle nařízení vlády č. 1/2019 Sb., o oborech státní služby, předepsaným pro vykonání zvláštní části úřednické zkoušky, je u všech tabulkových míst státní služby obor č. 07 - Ekonomická ochrana státu, nejsou tím však vyloučeny i další obory služby na jednotlivých služebních místech, a to s přihlédnutím k pracovní náplni daných služebních míst.

S koncem rozpočtového roku 2021 došlo ke stoprocentní obsazenosti systemizovaných funkčních míst a konečný stav k 31. prosinci 2021 tak činil 60 zaměstnanců. Rozsah a závažnost řešených úkolů, které v důsledku světového boje proti praní peněz a financování terorismu a priorit EU v těchto oblastech nabírají na intenzitě a FAÚ považuje tyto úkoly za prioritní.

Organizační struktura FAÚ

Hospodaření

Materiálně technické zajištění

FAÚ je hmotně zajištěn prostřednictvím kapitoly 312 Ministerstva financí. Rozpočet FAÚ se řídí zákonem o státním rozpočtu České republiky a je sestavován prostřednictvím podaných návrhů a možností kapitoly 312 Ministerstva financí.

Z hlediska materiálně technického má FAÚ vše potřebné pro výkon zákonných povinností a agend. Při hospodaření s prostředky státního rozpočtu je FAÚ povinen dodržovat nejen rozpočtová pravidla, ale také zákon o zadávání veřejných zakázek a další související právní předpisy. Jedná se například o způsoby financování reprodukce majetku v podmínkách kapitoly Ministerstva financí. V tomto případě se jedná o oblast investičních výdajů, které jsou schvalovány správcem kapitoly ve formě investičních záměrů, ale také prostřednictvím vytvořené programové dokumentace, která je schvalována odvětvovým odborem Ministerstva financí a obsahuje pravděpodobný výčet plánovaných investičních akcí.

FAÚ měl obdobně jako v roce předchozím schválený rozpočet podle zákona o státním rozpočtu České republiky.

Výdaje

Pro rok 2021 byly schváleny státním rozpočtem výdaje FAÚ ve výši 76 719 tis. Kč, z toho kapitálové výdaje (KV) 3 250 tis. Kč, běžné výdaje (BV) 73 469 tis. Kč. Upravený rozpočet odpovídal schválenému rozpočtu. Po zapojení nespotřebovaných nároků výdajů (NNV) ve výši 24 032 tis. Kč, z toho KV 1 518 tis. Kč a BV 22 514 tis. Kč byl celkový rozpočet ve výši 100 308 tis. Kč, z toho KV 4 768 tis. Kč a BV 95 540 tis. Kč.

Skutečnost výdajů byla k 31. prosinci 2021 v celkové výši 73 921 tis. Kč, z toho KV 1 486 tis. Kč, BV 72 435 tis. Kč.

Procento plnění celkového rozpočtu představuje 73,69 % a v případě porovnání skutečného čerpání na upravený rozpočet je stav plnění 96,35 %.

Čerpání rozpočtu v oblasti programového financování je na úrovni 36 % z konečného rozpočtu po změnách. V oblasti kapitálových výdajů směřovaných do ICT byl proveden formou technického zhodnocení nutný upgrade spisové služby (IS ELO). Na provoz této služby a zajištění jejího souladu s eIDAS, byly realizovány též běžné výdaje mimo programové financování.

Byla provedena rekonstrukce zabezpečovacích systémů objektu Washingtonova 1621/11, kde je sídlo FAÚ. Výše uvedené investice jsou součástí schváleného programu 012V51 – „Rozvoj a obnova materiálně technické základny FAÚ“.

V rámci běžných výdajů směřovaných do ICT oblasti došlo k realizaci dlouhodobě plánovaného nákupu notebooků a příslušenství, IP telefonů včetně souvisejícího nezbytného programového vybavení, pořízení mobilních telefonů. Nejvýznamnější část těchto výdajů tvořily výdaje za licenční vzdálené přístupy a používání databází nezbytných pro výkon analytické činnosti.

V rámci podseskupení 51X bylo čerpáno v souladu s plánem a potřebou na provoz sídla FAÚ, včetně nákladů služeb v souvislosti s výkonem činnosti FAÚ. Byly prováděny běžné údržbové a provozní práce. V rámci posledního čtvrtletí roku 2020 byla FAÚ převzata do hospodaření celá budova Washingtonova 1621/11, Praha 1. Jelikož s tímto převodem práva hospodaření nebyla pro rok 2021 spojena žádná rozpočtová opatření (SDV), která by ve prospěch FAÚ převedla potřebné finanční prostředky. Vzniklé nároky v oblasti BV byly využity právě na tyto účely. Stejný postup bude aplikován i v rozpočtovém roce 2022.

Skutečné běžné výdaje FAÚ představují v roce 2021 více než 98 % z celkových výdajů a významnou část v běžných výdajích, tj. 83 % (81 % z celkových výdajů), představují výdaje na mzdy a platy státních zaměstnanců a zaměstnanců včetně souvisejícího příslušenství.

Skutečné výdaje v oblasti platů v roce 2021 jsou téměř v totožné výši, jako v roce 2020. Objem dekretovaných platů státních zaměstnanců a zaměstnanců dle zákoníku práce nepřekročil objem prostředků přidělených státním rozpočtem na tyto profilující výdaje. Skutečnost ve výdajích na profilujících výdajích, která je vyšší než schválený státní rozpočet daného roku, byl krytý za využití NNV předchozího roku.

Nároky z nespotřebovaných výdajů vzniklých v oblasti mzdových výdajů, tj. platy zaměstnanců, státních zaměstnanců, OPPP a příslušenství, vznikly jako důsledek neobsazených funkčních míst v rámci schválené systemizace pro rok 2021. I v roce 2021 byla realizována výběrová řízení s cílem obsazení všech funkčních míst, což se podařilo úspěšně splnit.

Zahraniční cesty v roce 2021 byly plánovány, ale z důvodu pandemie COVID-19 byly rušeny. Takto vzniklé úspory by měl být FAÚ oprávněn využít při přípravě na vedení pracovních skupin (AML a mezinárodní sankce) při předsednictví v Radě EU, včetně průběhu samotného předsednictví od 1. července 2022.

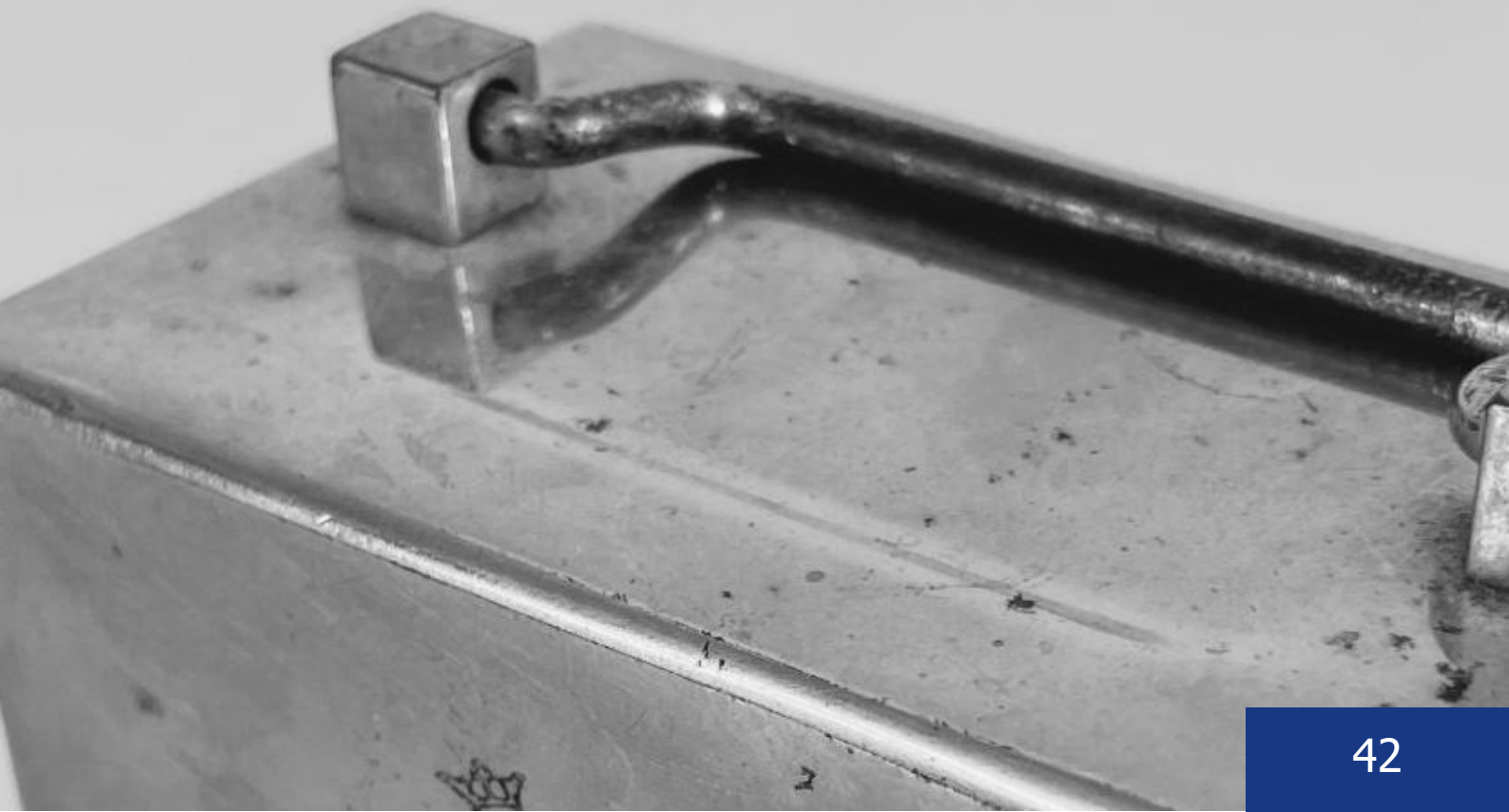
V souvislosti s nezbytnou kontrolní činností se uskutečnilo 9 tuzemských služebních cest s minimálními náklady.

V roce 2021 došlo k bezúplatnému převodu 15 ks obrazů v pořizovací hodnotě 22 597 Kč.

Příjmy

Z hlediska nedaňových příjmů přijal FAÚ za rok 2021 celkem 5 176 tis. Kč, což je nárůst o více než 300 % v porovnání s rokem 2020 (příjmy v roce 2020: 1 589 tis. Kč).

Z toho v rámci výkonu kontrolní činnosti byly v souladu s AML zákonem uděleny pokuty ve správním řízení v celkové výši 5 157 tis. Kč (RP 2212) a náklady správních řízení včetně ostatních nedaňových příjmů (náklady správních řízení, přeplatek záloh za služby) 19 tis. Kč (RP 2324). Nárůst příjmů v oblasti pokut procentuálně odpovídá celkovému nárůstu příjmů FAÚ.

Činnost FAÚ v číslech

	2019	2020	2021
Počet přijatých podnětů k provedení šetření	3 954	4 860	5 693
Celkový počet podaných trestních oznámení	471	426	512
Počet podaných trestních oznámení se zajištěním finančních prostředků	299	261	308
Výše zajištěných finančních prostředků [mil. Kč]	2 268,8	3 897	2 027
Počet postoupení na Generální finanční ředitelství	1 901	2 304	2 544
Počet postoupení na Generální ředitelství cel	134	140	121
Počet dotazů ze zahraničí	423	377	390
Počet dotazů do zahraničí	284	190	188
Počet spontánních informací ze zahraničí	379	362	510
Počet spontánních informací do zahraničí	488	344	303
Celkový počet kontrol provedených podle AML zákona	27	30	34
Počet kontrolních nákupů	12	14	15
Celkový počet zahájených správních řízení o porušení AML zákona	16	18	16
Počet správních řízení zahájených v souvislosti s kontrolními nákupy	1	3	7
Počet kontrol systémů vnitřních zásad	91	77	158
Počet pokut uložených pro porušení AML zákona	15	17	16
Výše pokut pro porušení AML zákona [mil. Kč]	1,950	2,695	4,120
Výše uhrazených pokut [mil. Kč]	1,550	1,570	5,157

Kontakty

Korespondenční adresa

Finanční analytický úřad
P.O. BOX 675
Jindřišská 14
111 21 Praha 1

E-mail

fau@mfcrcz

IČO

05575389

DIČ

CZ05575389

Úřední hodiny podatelny

Po - Čt 8:00 – 15:00

Pá 8:00 – 14:00

Telefon

+420 257 044 501

Sídlo

Finanční analytický úřad
Washingtonova 1621/11
110 00 Praha 1

ID datové schránky

egi8zyh

URL

www.financnianalytickyyurad.cz

Název publikace: Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2021

Autor: FAÚ

Vydavatel: FAÚ

Grafický návrh a sazba: FAÚ

Vydání: první

Počet stran: 44

Vydáno: 7/2022

Neprodejné

© Finanční analytický úřad

